

Soupis písemné pozůstalosti profesora dr Gustava Riedela

Roku 1965 byl z podnětu rektorátu prováděn soupis písemné pozůstalosti zemřelých významných pracovníků university. Vedení university těmito opatřeními zajistilo materiál, který umožňuje hlouběji poznat život a dílo těchto významných osobností a v některých případech může sloužit i k dokreslení dějin vědních oborů brněnské universitě.

V měsících květnu a červnu roku 1965 byl proveden soupis písemné pozůstalosti prof. dr. Gustava Riedela, prvního vedoucího katedry dial. a hist. materialismu na brněnské universitě, bývalého děkana filosofické fakulty a významného pracovníka KSČ v jihomoravském kraji. Soupis provedli archivářka university Irena Hrabětová a bývalý mladší spolupracovník prof. Riedela doc. Jaromír Bartoš.

Oba pracovníci provádějící soupis našli pět let po smrti profesora Riedela jeho písemnou pozůstalost takřka intaktní. Skládá se z pětácti fasciкул různých písemností a několika vázaných svazků. Profesor Riedel třídil rukopisy vědeckých prací, přednášek, projevů, dopisy i výstřižky podle hledisek vědních a chronologických a ukládal je do lepenkových desek; tím vzniklo dosud trvajících uspořádání jeho písemností. Dochované písemný materiál zabírá s výjimkou jednoho svazku (fasciкул VIII) léta 1945–1960 a ilustruje tak práci teoretika a politického funkcionáře v tomto důležitém údobí našeho historického vývoje.

Kvantitativně nejrozsáhlejší složkou pozůstalosti jsou rukopisy přednášek a projevů. Pokud jde o politické projevy, jejich tematika i místo konání jsou v letech 1945 až 1950 dosti rozmanité a ukazují, jak různotvárnou politickou a propagandistickou práci tehdy konali příslušníci komunistické inteligence (fasciкул IV: 1945 Vanovice, 1949 Velké Meziříčí, fasc. XVI — Krajská škola KSČ apod., fasc. XIII plakáty a oznámení o přednáškách prof. Riedela). Po roce 1948, kdy s. Riedel přišel na filosofickou fakultu, se tato jeho činnost soustředila především na universitu (projevy na plenářkách, na vědecké radě, děkanské projevy).

Zachovány jsou četné příspěvky pro rozhlas, zejména z roku 1948 (27 příspěvků ve fasciuku XI) a ovšem velký počet článků novinářských. U mnohých rukopisů ovšem nelze zjistit letopočet, často však je těžké poznat i jejich určení, protože prof. Riedel si psal politické projevy stejně pečlivě jako rukopisy určené pro tisk a roztřídění do fasciкул není zcela důsledné.

Zajímavé je, jak se měnila forma universitních přednášek profesora Riedela. V prvních letech (1948 a 1949) byly jejich předmětem marxismus-leninismus jako celek. Protože šlo o věci elementární, Gustav Riedel si tehdy připravoval jen osnovu přednášky (zachovány jsou schematické přípravy na přednášku z ekonomie — fasc. XXII). Pozdější přednášky a zejména specializované přednášky z konce padesátých let jsou však pečlivě vypracovány, doslova napsány (často strojem) a někdy i opatřeny poznámkovým aparátem, — i když jde o celoroční kursy, které mají mnoho, často stovky stran (srov. fasc. XXV a XXVI). Je sporné, zda je nutné anebo i vhodné, tak si připravovat přednášky, je však nesporné, že dochované přípravy ukazují velkou pečlivost a pracovitost a zároveň vážnost, s jakou chápal svou učitelskou funkci.

V materiálu z padesátých let, zejména z let 1955–1960, postupně stále roste počet rukopisů vědeckých prací a s tím souvisejících excerpt a náčrtků. Je to dáno neustále se prohlubující vědeckou prací prof. Riedela. Soudruh Riedel prošel tak vývojem charakteristickým pro mnohé pracovníky kateder marxismu-leninismu: od rozsáhlé práce politicko-propagandistické k postupnému soustředění na práci vědeckou.

Nedokončený rukopis, určený pro tisk, se v pozůstalosti žádný nenašel. Souvisí to patrně s tím, že profesor Riedel tragicky zemřel krátce nato, co dokončil rukopis své nejrozsáhlejší práce, monografie o Ludvíku Feuerbachovi a mladém Marxovi. Z vědeckých rukopisů neurčených pro tisk nejrozsáhlejší a nejzajímavější jsou dvě rukopisné disertace. Je to dvousvazková (šestisetstránková) práce „Počátky dialektiky v evropské filosofii“ z roku 1947, určená pro filosofickou fakultu KU v Praze. Druhá vznikla přepracováním a velmi podstatným zkrácením první a byla v září 1948 pod názvem „Herakleitova dialektika“ podána jako doktorská disertační práce na filosofické fakultě v Brně a tamtéž obhájena. Zejména tato druhá práce je zajímavá tím, že ukazuje prof. Riedela v málo známé úloze historika antické filosofie.

Vzhledem k tomu, že nynější uložení rozsáhlé písemné pozůstalosti prof. Riedela je z hlediska archivářského vhodné a dokonce i pietní z hlediska lidského, nebylo z nich nic pře-

místěno do universitního archivu a vše bylo ponecháno v bytě rodiny Riedelovy. Bylo rovněž upuštěno od skartace materiálu i od reorganizace celého písemného fondu podle archivních zásad, protože to zatím není zapotřebí. Celkový, šestistránkový soupis materiálu, pořízený archivářkou university, je archivu k dispozici.

V písemné pozůstalosti profesora Riedela je ještě mnoho zajímavého, o čem dosud nebyla zmínka. Je to např. fascikl VIII — materiál Akčního výboru pro organizaci míru v Brně z let 1936—1937, jehož byl Gustav Riedel jednatelem, je to i mnoho drobných jednotlivostí roztroušených v nejrůznějších fasciklech. O tom, do jaké míry má pozůstalost pro historika význam, rozhodne až budoucnost. Nesporné však je, že pozůstalost ve svém celku je zajímavým dokladem o velkém pracovním úsilí příslušníka inteligence, který svou prací pomáhal budovat socialismus.

Jaromír Bartoň